

Lech ZIMOWSKI

REWITALIZACJA MIAST I STRUKTUR PODMIEJSKICH W KONSTELACJI BIOMU

Tezy i objaśnienia ekspozycji studialno-projektowej

Motto:

Pewne czynniki na obszarze regionu mogą występować jako przewodnie lub kierujące...

Streszczenie. Istotnym składnikiem naturalnych osłon przed rozprzeczającym miastem i przemysłem jest tkanka ogrodniczo-sadownicza. Urządzane i kultywowane na skrajach lasów i miast wnoszą wielostronne pożytki. Mamy do czynienia z **biomem** - asocjacja roślin w koegzystencji z fauną i ze strefą gdzie one dominują. Przykładem jest biom leśny i biom ogrodniczo-sadowniczy. Rozpatrujemy go w sferze wspólnoty - ekosystemu przyrodniczego i gospodarczej działalności człowieka. Autor propaguje urządzenie trwałych struktur osadnictwa ogrodniczego wokół miast, jako zagospodarowanie interdyscyplinarne.

KONTINUM MIASTA

W tradycyjnie rolniczo-produkcyjnych regionach (w Wielkopolsce) sieć osadnicza wraz z małymi miastami i ich ludnością wpływa w zasadniczej mierze na stabilność układu egzystencjonalnego i jego żywotną jakość.

Komplementarność zachodzących zjawisk i przeobrażeń w procesie przemysłowej urbanizacji nie upoważnia do podporządkowania struktur wiejsko-miasteczkowych **programom** ekspansji i dynamiki życia dużych miast i wielkomiejskich aglomeracji. W tradycyjnie rolniczych regionach zachowanie przewodnich funkcji biożywielskich ma ścisły związek z pojęciami o ekologii krajobrazu i warunkami egzystencji człowieka.

Działanie na rzecz rewitalizacji małych miast (w skali obsługi gmin i powiatów) jest programem skuteczniejszym i oszczędniejszym w porównaniu do **nowo przemysłowych infrastruktur wielkomiejskich**. Na ogół rozrastają się one kosztem terytoriów i zasobów przyrodniczych oraz ludnościowych regionu żywielskiego, rolniczego.

Oszczędnościowe programy w gospodarce energią mają większe szanse zastosowań w małych miastach i wsiach - wykorzystanie energii alternatywnej

albo zastępczej - np. poprzez siłownie wietrzne (wiatraki akumulacyjne), młyny i turbiny wodne, bioenergia słoneczną, spalanie odpadów surowcowych drewniano-tartacznych, łożu leśnego i in.

Regionalne programy racjonalnej gospodarki zasobami energii mogą stymulować rozwój niektórych miejskich i lokalnych przemysłów. Na przykład produkcja odpowiednio sprawnych pieców do spalania odpadów drewnopochodnych celem ogrzewania (zamiast energii elektrycznej z sieci) na użytek gospodarstw, domostw, szklarni, hodowli, małych zakładów rzemiosła itp.

BIOM

Strefy podmiejskie, zwłaszcza dużych miast, należy chronić przed utratą tkanki ogrodniczo-sadowniczej. Jest ona szczególnie pożyteczna na obrzeżach kompleksów leśnych jako kultywowana otulina BIOM-ekosystemu. Obok funkcji żywicielskiej, spełnia rolę strefy ochronnej wobec ekosystemu leśnego w dobie [ekspansji terytorialnej] przemysłu i komunikacji. Mamy tu co czynienia z procesami "transurbacji" współczesnych (por. L. Zimowski i T. Bartkowski).

Przykładem takiego zagrożenia kompleksu leśnego i projektu osłonowej otuliny ekosystemem ogrodniczym mogą być okolice miasta Goslar (RFN) i miasta Jaipur (Indie).

Te i inne zagadnienia rewitalizacji małych struktur osadniczych w rejonach rolniczych i uprzemysławianych, a także w obszarach aglomeracji miast dużych staram się wprowadzić do metodologii i założeń programowych planowania regionalnego. Motywacje i uzasadnienia podaję w projektowaniu regionalnym na przykładach opracowań autorskich lub wykonanych pod moim kierunkiem w Instytucie Architektury i Planowania Przestrzennego Politechniki Poznańskiej.

W koncepcjach kultywacji i rewitalizacji otuliny ogrodniczo-sadowniczej na skraju kompleksów leśnych w sąsiedztwie miast i osiedli warto uwypuklić ekologiczne, jak i ogólne właściwości takich pojęć, jak biotop, biom, ekosystem.

Biotop - najogólniej mówiąc, jest naturalnym siedliskiem roślin i zwierząt.

Biom - to asocjacja roślin (także koegzystencja z fauną) obejmująca terytorium o różnych rozmiarach i tworząca pewne strefy lub obszary, gdzie one dominują. Przykładem jest biom leśny, a także biom ogrodniczo-sadowniczy.

Takie biomy występują wokół miast - dużych i małych w aglomeracjach i konurbacjach osadniczych (por. "kręgi" von Thünera uzasadniającego potrzebę i istotę stref ogrodniczych wokół miast, schyłek XIX w., por. tezy o strefach żywicielskich W. Czarneckiego, postulowane w teorii i praktyce planowania miast, 1964).

Ekosystem - jest systemem przepływu materii i energii przez różne poziomy w różnych wymiarach i kategoriach. Ekosystem interpretowany w sferze biotopu kojarzy się z producentami, konsumentami i reducentami (por. T. Bartkowski, 1980).

W konkluzji - mamy do czynienia z różnymi wymiarami i odniesieniami wymienionych pojęć. Interesujący nas biotop rozpatrujemy w sferze wspólnoty.

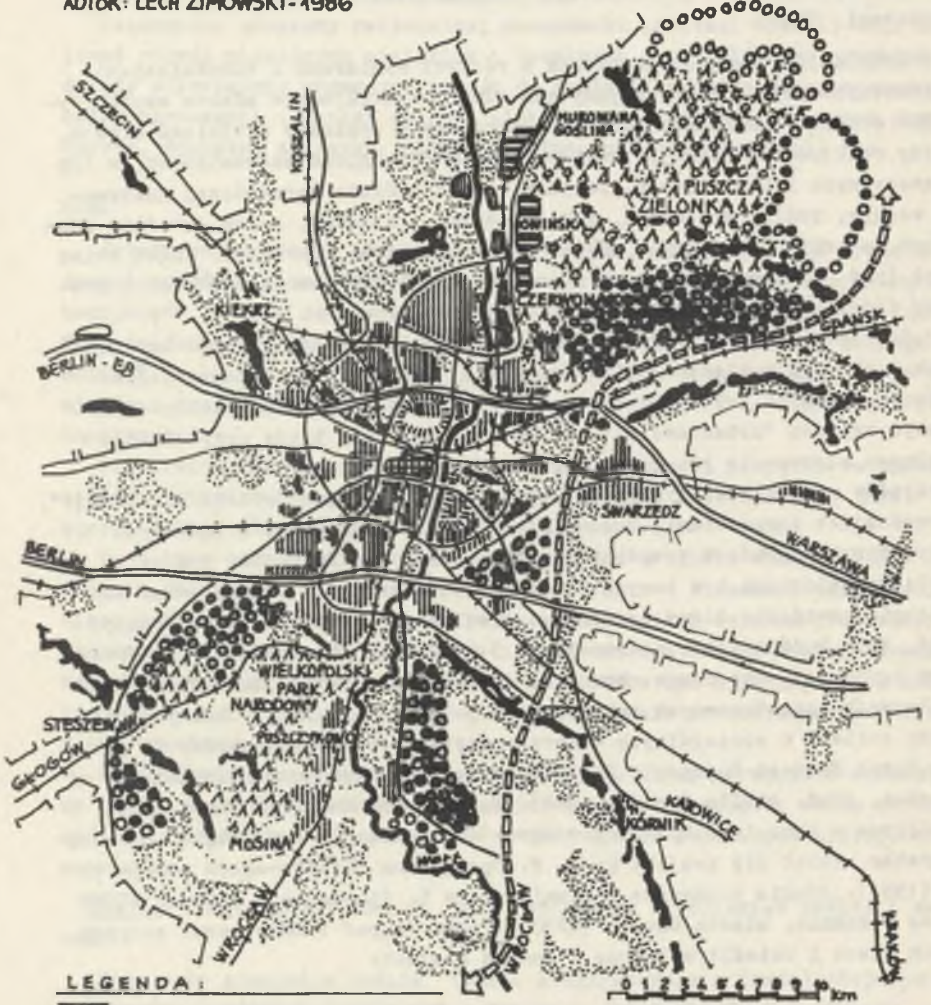
Dla ochrony kompleksów leśnych, zwłaszcza w regionie wielkiego miasta, należy reaktywować lokację trwałych biotopów ogrodniczo-sadowniczych, w tym plantacyjnych i hodowlanych. Dotyczy to szczególnie ogrodniczej kultywacji warzyw, roślin ziołowych, szkółek drzew i krzewów, sadów i roślin owocowych, a także hodowlanych kultur pszczelarskich, morwowych, chowu owiec i ryb (por. L. Zimowski - tezy i program IFO-LOTA, teoria BIOMU oraz programy federacji osad ogrodniczych, 1983, 1984).

Jednocześnie należy ratować przed zatraceniem resztki biotopów ogrodniczych w obszarach miast i w ich otoczeniu. Wartości te tracimy w coraz większym wymiarze "na naszych oczach". Dzieje się tak nie tylko pod anonimowym szyldem "urbanizacja - infrastruktura", ale także przy udziale lokalnego planowania przestrzennego. Przykładów mamy wiele, wymieńmy marginalnie traktowane "wtórne parcelacje", wprowadzające zagęszczenie budownictwa jednorodzinnego na urządzonej i kultywowanych ogrodach przydomowych. Na przykład w Poznaniu, w strefie Ogrodu Botanicznego i w innych dzielnicach naruszono i zdegradowano ekologicznie urządzone biotopy ogrodniczo-siedliskowe. Warto przy tej okazji dodać, że w Budapeszcie, metropolii o 3 milionach mieszkańców, owe trwałe biotopy ogrodniczo-osadnicze chronione są przez planistów jak źrenica oka. W bilansach przestrzennych wykazuje się je jako dominanty - kultywowane zasoby zieleni o szczególnych walorach użytkowych (konsultowałem te plany w Varos Epitesi Budapest: Bella Gulaci, 1966 oraz Hungarian Academy of Sciences, prof. Atilla Boridi, 1982). Na obszarze Hamburga funkcjonują największe w Europie szkółki ogrodnicze (Baumgarten). W dzielnicy Hamburg-Neugraben ukazał się projekt prof. F. Spengelina "Miasto-ogród nowego typu" (1984). Studia poznawcze i planistyczne L. Zimowskiego dotyczą BIOMU miasta Poznania, miasta Goslar (RFN), miasta Jaipur (Indie) oraz szeregu małych miast i osiedli w Polsce i innych krajach.

PROJEKT LOKACJI OSAD OGRODNICZYCH-POZNAŃ-OKOLICE

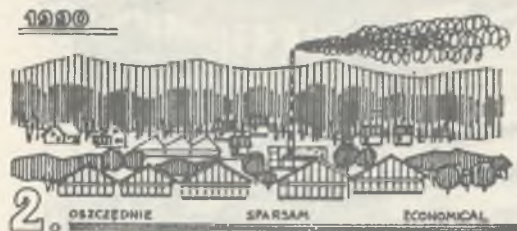
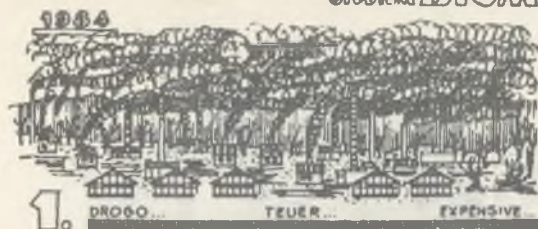
BIOM-KULTYWOWANA OTULINA EKOSYSTEMU PUSZCZY ZIELONKA I W.P.N.

AUTOR: LECH ZIMOWSKI-1986

LEGENDA:

- TKANKA EKOLOGICZNA - BIOM OGRODNICZO - SADOWNICZY WG. L. ZIMOWSKIEGO
- KONCEPCJA LOKALIZACJI NOWYCH MIAST / FEDERACJA MAŁYCH MIAST / WG. J. BUSZKIEWICZA
- PUSZCZA ZIELONKA, WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY / W.P.N.
- TERENY ZIELENI LEŚNEJ
- RZĘKA I JEZIORA
- STRUKTURA OSADNICZO - PRZEMYSŁOWA
- PROJEKTOWANY UKŁAD TRASY PN - PŁN. WG. L. ZIMOWSKIEGO
- KOLEJE
- STARY RYNEK-ŚRÓDMIEŚCIE
- BIOM UTRACONY
- UPRAWY ROLNE

AUTOR LECH ZIMOWSKI
IAMP POZNAŃ

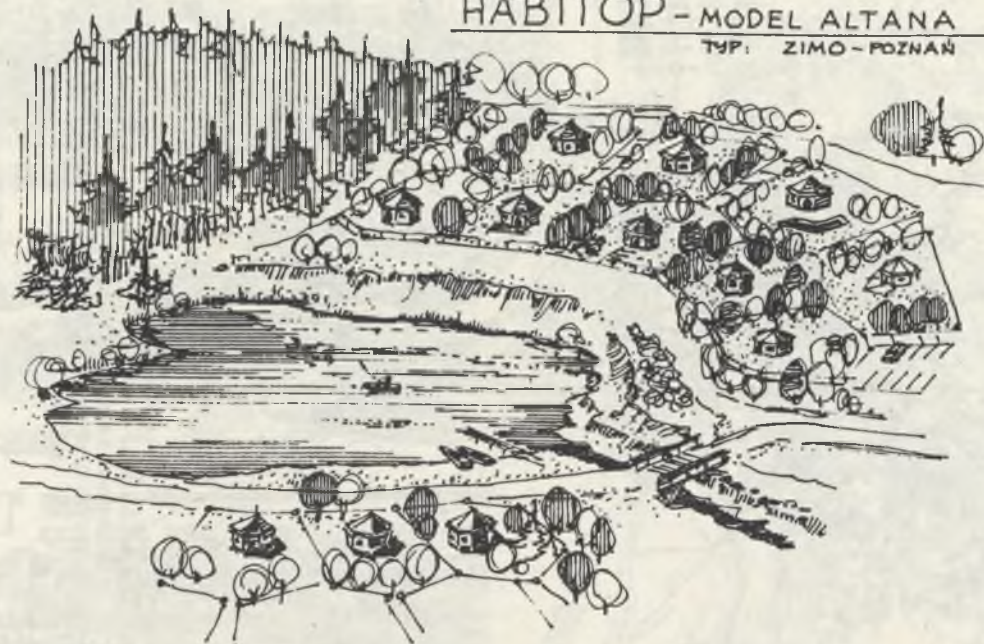

LEGENDA

- STANISŁAW BRONOWICZ BIOM - STANISŁAW BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ
- WILCZAK BRONOWICZ BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ
- PARKIN BRONOWICZ BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ
- PRACOWNI DEJENY LEWET
- BIEGA I BRONOWICZ
- BRONOWICZ BRONOWICZ BRONOWICZ
- PRACOWNI BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ WŁ. I. BRONOWICZ
- POLSKIE
- BRONOWICZ BRONOWICZ
- BIOM BRONOWICZ

HABITOP - MODEL ALTANA

TYP: ZIMO-POZNAŃ

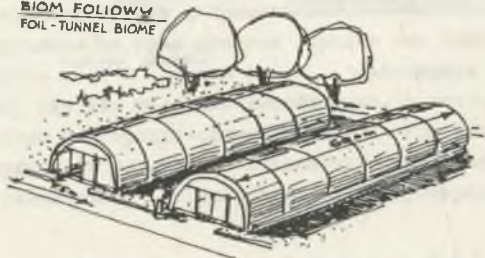
L. ZIMOWSKI IAPP - 1985

BIOM GÓRNICZY-SIEDLISKOWY
MINERS' SETTLEMENT BIOME

AUTOR: L. ZIMOWSKI - POLAND

BIOM FOLIOWY
FOIL-TUNNEL BIOME

OPRACOWAŁ: L. ZIMOWSKI 1985

HABITOP - MODEL ALTANA
TYP: ZIMOWSKI - POZNAŃ

L. ZIMOWSKI 1985

HABITOP - MODEL ALTANA

TOP: ZIMO - POZNAŃ

LEGENDA

- 1 PODCIEŃ
- 2 KĄCIÓ SIEDZENIA
- 3 KUCHNIA
- 4 ŁAZIDŁA
- 5 KUCHNIA
- 6 KUCHNIA
- 7 KUCHNIA
- 8 TABAK - MARIHUANA

OPIS

- 1 DOKŁADNY PLAN I WYKAZ STANÓW
- 2 PRZEBUDOWA BUDYNKU
- 3 LOKALIZACJA PLANOWANEJ BUDYNKU
- 4 WYKAZ STANÓW I WYKAZ STANÓW
- 5 PLAN WYKAZU BUDYNKU

L. ZIMONSKI IAPP - 1985

BIOM - OSADA OGRÓDNICZA SKOONKOWYCH WIAŚ

BIOME - GARDEN COLONY - COORDINATED

- A BUDYNKI WYKAZU BUDYNKU 4 RODZINNY
- B BUDYNKI WYKAZU BUDYNKU 2 RODZINNY
- C BUDYNKI
- D SĄDY INDYWIDUALNE LUB STRAŻNICTWA
- E WYKAZ
- F KONTROLA C.D.

- 1 WYKAZ BUDYNKU
- 2 WYKAZ BUDYNKU
- 3 WYKAZ BUDYNKU
- 4 WYKAZ BUDYNKU
- 5 WYKAZ BUDYNKU
- 6 WYKAZ BUDYNKU
- 7 WYKAZ BUDYNKU
- 8 WYKAZ BUDYNKU

- 1 WYKAZ BUDYNKU
- 2 WYKAZ BUDYNKU
- 3 WYKAZ BUDYNKU
- 4 WYKAZ BUDYNKU
- 5 WYKAZ BUDYNKU
- 6 WYKAZ BUDYNKU
- 7 WYKAZ BUDYNKU
- 8 WYKAZ BUDYNKU

4. TECHNICZNE URZĄDZENIE

- 1 WYKAZ BUDYNKU
- 2 WYKAZ BUDYNKU
- 3 WYKAZ BUDYNKU
- 4 WYKAZ BUDYNKU
- 5 WYKAZ BUDYNKU
- 6 WYKAZ BUDYNKU
- 7 WYKAZ BUDYNKU
- 8 WYKAZ BUDYNKU

WYKAZ BUDYNKU IAPP 1985

LITERATURA

- [1] Zimowski L.: Transurbations in the Centinum Research Model. "Studia Historiae Oeconomicae" vol. 12 1977 UAM, Poznań 1978.
- [2] Bartkowski T., Zimowski L.: Selected Problems of Urban Ecology. OPAW, Poznań 1979.
- [3] Zimowski L.: Formuła urbanistyki ekologicznej. IAPP PP, Poznań 1980.
- [4] Spengelin F., Zimowski L.: Seminar in Koło. UNI Hannover 1983, No 2.

ПРИВРАЩЕНИЕ К ЖИЗНИ ГОРОДОВ И ПРИГОРОДОВ В СИСТЕМЕ БИОМА

Р е з ю м е

Обращается внимание на то, что существенным элементом естественной охраны перед загрязнениями города и промышленностью является огородносадовая система. Закладываемая на краю лесов и городов она приносит много пользы. Имеем в этом случае дело с б и о м о м - ассоциация растений в симбиозе с фауной и зоной, где эти растения преобладают. В качестве примера может служить лесной биом и огородно-садовый биом. Мы его рассматриваем в качестве обобщения природной экосистемы и экономической деятельности человека. Автор стоит за устойчивыми огородно-садовыми структурами вокруг городов.

REVITALIZATION OF CITIES AND SUBURBAN STRUCTURES IN BIOM CONSTELLATION

S u m m a r y

The important factor of natural preserves against city and industry expansion is built by a network of gardens and orchards. They introduce the multiple profits being cultivated on the peripheries of woods and towns. This is called biomen i. e. asieciation of vegetables in coeegzistence of manimals and the zone of their domination. The example is created by the wood biom and the garden - orchard.biom. It is considered in the range of commonwealth-natural ecosystem and economical human activity. The author propagades the arrangement of steady structures of garden settlement around the towns as the interdisciplinary problem.